

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 37 ■ שבט תשנ"ה ■ ינואר 1995

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין

המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

בשבועות האחרונים התבשרנו כי שר המשפטים מינה ועדה, בראשות השופט (בדימוס) שאול אלוני, לבדיקת מערכת הדין המשמעתי בלשכת עורכי הדין.

מכתב-המינוי של חברי הוועד עולה כי המנדט שניתן לה כולל לא רק את פעולת בתי הדין המשמעתיים של הלשכה, אלא אף את פעולת ועדות האתיקה שלה.

צד לי כי כבר נמצאו מי שהקמת הוועדה הזו נתנה להם עילה והזדמנות לשוב ולהשתלח מעל דפי התקשורת במערכת הדין המשמעתי של הלשכה, תוך שימוש בביטויים חריפים ובוטים כנגדה. צד לי עוד יותר, כי בין אלה היו גם חברים למקצוע.

הקמת ועדה היא הזדמנות טובה לבדוק מחדש את המערכת שלשמה היא הוקמה, ואין מערכת – ובכלל זה מערכת הדין המשמעתי שלנו – שאינה זקוקה, מדי תקופה, לשינוי, תיקון וריענון. יחד עם זאת יש להיזהר מאוד שלא "לשפוך את התינוק עם מי האמבטיה", ובוודאי שאין מקום והצדקה לתקוף את המערכת הקיימת בצורה כה חריפה ובוטה כפי שנעשה לאחרונה בכלי התקשורת.

שלום בברכה,

עמוס נצר, עורך

יו"ר ועדת האתיקה

כמי שעוסק זה שנים רבות בנושאי אתיקה מקצועית בלשכה, איני מכיר עוד מערכות רבות במיזר הציבורי, שבהן נעשית עבודה כה רבה, כה חשובה וכה טובה, כפי שנעשית במערכת הדין המשמעתי בלשכה. איני מכיר עוד דוגמאות רבות, אם בכלל, למערכת המושתתת על טהרת המתנדבים, העושים במסירות עבודה קשה, לעתים רבות כפויית טובה, אם כחברים בוועדות האתיקה ואם כדיינים או קובלים בבתי הדין המשמעתיים.

בבית הדין המשמעתי של מחוז ת"א פועלים עשרות הרכבים המתכנסים כמעט מדי ערב, על חשבון זמנם החופשי או המקצועי של החברים היושבים בדין, או המשמשים כקובלים. ועדת האתיקה המחוזית, למשל, מתכנסת מדי שבוע

פסק-דין משמעתי

אחריותו של עו"ד לטפל

בעניינו של לקוחו – גם

כשהסכם שכר הטרחה מופר

על"ע 3174/93 פלוני נ' ועד מחוז ת"א בלשכת

עורכי הדין; בביהמ"ש העליון בפני כב'

השופטים ט. שטרסברג-כהן, ת. אור וי. קדמי.

פס"ד מיום 15.6.94; בשם המערער: עו"ד ש.

כבוד, בשם המשיב: עו"ד ע. וייצמן.

העובדות: המערער טיפל עבור לקוח בתביעת פינוי בבית משפט השלום, בו ניתן כיום 3/11/82 צו פינוי נגד הלקוח. מספר שבועות לאחר שימוע פסק הדין, הודיע המערער ללקוח דבר השימוע והלה השיג את פסק הדין בעצמו והעבירו למערער. המערער לא הופיע בעת השימוע, משום שלטענתו "הגיעה הודעה על שימוע פסק הדין למשרדו ביום 3.11.82 הוא יום השימוע, כך שלא היה יכול להתייצב לשימוע".

למוצאה שם. אין בקביעה כי עורך הדין המערער היה חייב להשלים את הטיפול שלגביו התחייב, על אף שלא שולם מלוא שכר טירחתו, כדי לפגוע בזכותו לקבל את המגיע לו. אולם בהתנהגותו של המערער שקיבל סכום על חשבון, החזיק בכסף, החזיק בתיק, המתין חודשיים ולא עשה דבר, כאשר כל העת היה ידוע לו שהענין איננו מטופל כלל, יש כדי להביא להרשעתו כאמור.

הלקוח הופיע אצל המערער רק ב-20.12.82, לאחר שקודם לכן התנהלו ביניהם שיחות טלפוניות. באותו יום הושג הסכם שכר טרחה בין המערער ללקוח בקשר להגשת הערעור. ההסכם קיבל ביטוי בכתב, בו נקבע כי הלקוח ישלם מיד 4,000 ש"ח והיתרה תשולם אם ותתר הגשת הערעור. בפועל שילם הלקוח מיד רק 2,000 ש"ח. חודשיים לאחר מכן, ב-24.2.83 החזיר המערער ללקוח את כל החומר מבלי שעשה דבר. לטענתו, התנה המערער את טיפולו בערעור – שהצריך הגשת בקשת להארכת מועד להגשת הערעור – בתשלום 4,000 ש"ח ומאחר והלקוח שילם רק 2,000 ש"ח ולא שולם את היתרה על אף שהתחייב לעשות זאת, אין לראות במערער כמו שקיבל על עצמו לטפל בענין, והאשמה לאי הטיפול רובצת על הלקוח שלא עמד בהתחייבותו הכספית.

גירסה זו לא התקבלה על דעת הערכאות הקודמות. בית הדין המחוזי קבע בפסקנות, כי הנאשם קיבל על עצמו לטפל בהגשת ערעורו של הלקוח ללא כל תנאי, ובכך העדיף בית הדין את גירסת הלקוח על פני גירסת המערער.

בית הדין הארצי קיבל חלקית את ערעור המערער על פסק דינו של בית הדין המשמעותי המחוזי, זיכה את המערער מעבירות על פי הסעיפים 53 ו-361(1) לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 והשאיר על כנה את הרשעתו כעבירה על סעיף 2 לכללי לשכת עורכי הדין, אתיקה מקצועית תשכ"ו-1966 ועל סעיף 54 ו-61(1)(2) לחוק. עונש הנוזפה שנגזר עליו הומר כאזהרה בלבד.

עורך הדין ערער על עצם ההרשעה לבית המשפט העליון.

החלטת בית המשפט העליון (מפי כב' השופט ט. שטרסברג-כהן): בהחלטתה לדחות את הערעור, אומרת השופטת שטרסברג-כהן: "על אף שבהסכם שכר הטרחה צויין כאמור, כי על הלקוח לשלם 4,000 ש"ח מיד, קיבל המערער 2,000 ש"ח מיד, מבלי שנאמר בהסכם דבר על התניית הטיפול בתשלום 2,000 ש"ח נוספים. אילו היתה התנייה כזו, המקום הראוי לה היה בהסכם שכר הטרחה, אך אין

"טוען ב"כ המערער כי לא יתכן לבוא בטרוניה אל המערער על כך שלא הפסיק את הטיפול, שהרי זה בדיוק מה שעשה כאשר שלח את המסמכים בחזרה ללקוח. ולא היא. אם ראה הוא, לנכון, לאור אי מילוי התחייבותו הכספית של הלקוח, להפסיק את הטיפול שקיבל על עצמו, היה עליו להחזיר את המסמכים מיד לאחר חלוף המועד לתשלום, לגירסתו באופן שהלקוח ידע שאיש איננו מטפל בענינו. יתירה מזו, היה עליו להחזיר גם את הסכום שלקח על חשבון הטיפול. משלא עשה כן, והמתין חודשיים, היה עליו כל אותה עת לפעול לטובת הלקוח, ולשמור על האינטרסים של הלקוח בענין שקיבל על עצמו את הטיפול בו. לגירסתו של המערער, החל מרוץ הזמן להגשת הערעור עם קבלת פסק הדין על ידי הלקוח ולא עם שימועו. מכאן, שלשיטתו, כשהלקוח הופיע במשרדו ונערך הסכם שכר הטרחה, טרם חלף המועד להגשת הערעור. המערער המשיך להחזיק במסמכים והמועד דבר תוך כדי שהוא מחזיק בהם מבלי לעשות דבר ומבלי להודיע ללקוח שאין הוא עושה דבר.

"לקוח הפונה לעורך דין לשם טיפול בענין מסויים ומשלם תשלום על חשבון הטיפול, ועורך הדין אינו מבהיר לו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שאין הוא מקבל את הטיפול כל עוד לא יושלם שכר הטרחה, חייב עורך הדין לטפל בענין גם אם לא השלם שכר הטרחה. אם אין עוה"ד מוכן להמשיך ולטפל ללא השלמת שכר הטרחה מצד הלקוח, רשאי הוא להתפטר מן הטיפול ובלבד שיוודיע על כך ללקוח בורה ברורה וחד משמעית. ולטפול בענין הלקוח והפסקתו ראויה לכל 24 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 (כללים בדבר האתיקה המקצועית), כפי שהיו בתקופה הרלוונטית לענייננו, כיום כלל 13 לכללים). בכל מקרה, אם קיבל על עצמו עורך הדין את הטיפול מלכתחילה, אין הוא יכול לנקוט בעמדה של "שב ואל תעשה" גם אם הסכם שכר הטרחה מופר, וכל עוד אין הוא מתנער מהטיפול כדין, עליו לטפל בענין לפי מיטב כישוריו, בנאמנות ובמסירות. לא כך נהג המערער".

עו"ד אינו רשאי להסכים ששכר טירחתו ייכלל בעמלה בגין תיווך

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותב עורך דין: "פנו אלי מתוכי נדל"ן אשר יזומים פרויקט למכירה, וברצונם לפרסם מודעות בעתונות, שבהן ייתב, בין השאר, כי דמי התיווך שהם יגבו כוללים כבר את שכר טירחת עורך הדין אשר יטפל בעסקה (מבלי לפרסם את שם עורך הדין). אני אמור לקבל מהמתווכים שכר חודשי ללא קשר למספר העסקאות שיעשו. האם יש בכך עבירה אתית כלשהי?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, עורך דין אינו רשאי לתת יד לכך ששכר טירחתו ייכלל בדמי התיווך, ובכך ליצור זיקה בין עורך הדין למתווך עצמו [5445].

פרסום ופרסומת

עו"ד המתמודד בבחירות רשאי לפרסם בעתונות ובשלטי-חוצות את תמונתו ותוארו המקצועי

העובדות: דיוקנה של עורכת דין, שהתמודדה בבחירות אישיות על תפקיד בגוף ציבורי גדול, התנוסס, במסגרת מסע הבחירות, על מודעות ענק בעתונות ועל שלטי חוצות, כאשר לצד שמה הופיע גם תוארה כעו"ד. בפנייה לוועדת האתיקה כותב עו"ד: "אני מצ"ב צילום של מודעה שהופיעה בעמודו הראשון של עיתון הארץ, כמו גם בעיתונים אחרים. האין בפרסום מודעה זו משום עבירה לכאורה על כללי האתיקה ועל האמור בחוק לשכת עורכי הדין בהיותה משום עשיית פרסומת עצמית, האסורה על פי החוק הכוללים?"

חוות דעת לוועדת האתיקה: את עמדתה של הוועדה בסוגיה זו ביטא יו"ר הוועדה עו"ד עמוס נצר, במכתב תשובה מפורט ששלח לפונה. "נושא הפרסומת באמצעות תמונת ענק הועלה כבר לפני מספר שנים במוסדות לשכת עוה"ד ובוועדות האתיקה שלידן, שהרי בכל מערכת בחירות אישיות, לרבות זו של לשכת עוה"ד, עולה מחדש הסוגיה של המותר והאסור בפרסום דיוקנאות של המועמדים שהנם עורכי דין בצרוף תוארם המקצועי.

הגטיה היום היא שלא לראות בפרסומי חוצות של

דיוקנאות מועמדים אישיים לתפקידים נבחרים במוסדות השונים, ואפילו כשהתואר עו"ד צמוד להם, משום עבירה אתית, להבדיל, כמובן, מההיבט האסתטי של הצגת הדמויות כשלעצמן, שרבים מסתייגים ממנו.

ממה נפשך - אם העיקרון הוא של בחירות אישיות וכשהמדובר הוא על ציבור בוחרים ענק, הרי הדרך להגיע לליבם ולמודעותם של צבור הבוחרים הוא, בין היתר, גם ע"י פרסומי חוצות למיניהם, כמנהג ארצות הברית, למשל, שם נושא זה הגיע לשיאים.

הכלל הוא שאם עברנו במדינה ובלשכת עוה"ד לשיטת הבחירות האישיות, חייבת גם האתיקה בתחום הפרסומת האסורה לגלות את הנגישות המתחייבת משינויי העתים" [5444].

עו"ד ולקוחו

עו"ד אינו רשאי לעכב

מתן שירות ללקוחו

עקב אי תשלום שכר טירחה

העובדות: "משרדנו נתקל יותר ויותר בתופעה של לקוחות החתומים על הסכם שכ"ט, משלמים מיקדמה כזו או אחרת, ולאחר מכן מפגרים בתשלומים או מפסיקים לשלם כלל.

"אבקש לדעת האם אנו רשאים להוסיף בהסכם שכר הטירחה סעיף, לפי אי עמידה בהסכם שכר הטירחה משחרר את משרדנו מהגשת כתבי בית דין, מכתבים, כתבי הנהגה, כתבי תביעה, המרצות וביחוד תשובות להמרצות וכי הלקוח מותר מראש על כל תביעה או טענה.

"ברור לנו שלשיבות בבית המשפט אנו חייבים להופיע אך איננו הושבים שיש לתת ללקוח את היתרון הבלתי הוגן של 'תפיסת' עוה"ד בכללי התנהגות וחייבו להמשיך לעבוד כשמוגד לא משולמת תמורה", כותב עו"ד לוועדת האתיקה.

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין זה ראוי לכלול בכל הסכם שכ"ט תניה, לפיה השירות יינתן רק כנגד תשלום שכ"ט, דהיינו הפיכת מתן השירות לתניה שלובה עם תשלום שכ"ט.

הוועדה סבורה כי במקרים שבהם עיכוב מתן השירות יכול לגרום נזק בלתי הפיך, נזק העולה על הנזקים שיכולים להגרם מעצם עיכוב הטיפול, או פגיעה שחובת עוה"ד כלפי גורמים אחרים, כמו בית המשפט - אין מקום לכלול תניות שלובות בהסכם בין עוה"ד ללקוחו. במקרים כאלה על עוה"ד, או ליתן את השירות או לנצל זכותו להתפטר כתוצאה מהפרת ההסכם ע"י הלקוח עקב אי תשלום שכ"ט.

עו"ד שקיבל שכ"ט בשיק גנוב – רשאי למסור למשטרה את פרטי לקוחו

העובדות: עו"ד כותב לוועדת האתיקה: "קיבלתי מלקוחי שיק ע"ס 5,000 ש"ח כשכר טירחה בגין שירות משפטי שביצעתי עבורו. לאחר מספר ימים הוחזר השיק ע"י הבנק בגין "הוראת ביטול". לאחר מכן התקשר אלי אדם מסויים וטען שהשיק שהפקדתי בחשבוני הינו שיק אשר נגנב ממנו. בהמשך זומנתי למשטרה למסירת עדות, ובמהלכה ביקש ממני החוקר למסור לו את שמו של הלקוח אשר ממנו קיבלתי את השיק, וכן למסור לו את השיק עצמו. אבקשם לקבל חוות-דעת כדלקמן:

א. האם השיק, שהינו מסמך, נופל לגדר חסיון עו"ד – לקוח לפי סעי' 48 (א) לפק' הראיות!

ב. האם חל החסיון גם על שמו של הלקוח?

ג. במידה ולא חל האמור לעיל, האם כעו"ד יש לי זכות לסרב למסור למשטרה את שמו של הלקוח?

עוד ברצוני לציין כי מסירת שמו של הלקוח לידי המשטרה נראית לי כפוגעת בחובת הנאמנות כלפיו ופוגעת בעצם עבודתי כעורך דין פלילי."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, בנסיבות המקרה שתואר לעיל רשאי עורך הדין למסור למשטרה הן את שמו של הלקוח ממנו קיבל שיק החשוד כגנוב והן את השיק עצמו [5909].

עו"ד ולקוחו

אין חובה להגיש תביעה גם כשמועד התיישנות קרב, אם הלקוח ניתק קשר עם פרקליטו

העובדות: "משרדנו מטפל בתיק של לקוח אשר מועד ההתיישנות בתביעתו מתקרב, כותב עו"ד לוועדת האתיקה. "למרות הפניות ללקוח, לרבות פניות בדואר רשום, בטלפון והתראה כי הוא עומד לאבד את זכותו עקב ההתיישנות, ממשיך הלקוח להזיח את הטיפול בעניינו ולא מעביר למשרדנו את המסמכים הנדרשים לצורך הגשת התביעה לערכאות. נודה לכם אם תודיעונו כיצד עלינו לנהוג וכן מה באשר לשכר טירחתנו בגין הפעולות שנעשו עד כה."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אם פנה עורך דין ללקוח במכתב רשום והודיע לו כי תקופת ההתיישנות מתקרבת וכי הוא עלול להפסיד את תביעתו אם לא תוגש לביהמ"ש, והלקוח עדיין אינו מגיב, כי אז אין חובה על עורך הדין להגיש את התביעה, ובנסיבות כאלה הוא אף רשאי להתפטר מן התיק.

הוועדה סבורה עוד, כי שכר טירחה מגיע לעורך דין לא רק עבור תביעה שהגיש, אלא גם עבור עבודה שביצע בפועל גם אם לא הגיש את התביעה שלא באשמתו. (6807).

עו"ד ולקוחו

למי יימסרו מסמכי עיסקה משותפת כאשר עו"ד מקבל משני לקוחות הוראות סותרות?

העובדות: משרדי מייצג חברה קבלנית בע"מ (להלן: חברה א') כותב עו"ד לוועדת האתיקה: "במסגרת ייצוגה של החברה, נערכה עיסקה משותפת בינה לבין חברה אחרת (להלן: חברה ב'). במסגרת העיסקה המשותפת קיבלתי מאת חברה ב' מסמכים וכן ייצגתי אותה ואת חברה א' במו"מ עם חברה ג'.

לאחר סיום העיסקה המשותפת, נתגלו סכסוכים בין חברה א' לחברה ב', וכפי שנמסר לי, הנושא נמצא בהליכים משפטיים. גם חברה א' וגם חברה ב' שילמו את שכר טרחתי.

חברה ב' פנתה אלי בבקשה לקבל מסמכים מהתיק המצוי בידי, בעוד אשר חברה א' אסרה עלי למסור מסמך כלשהו. הודעתי לחברה ב', כי חברה א' אסרה עלי למסור מסמך כלשהו וכי אני פונה אליכם כדי לקבל הנחיה כיצד לנהוג וכאשר אקבל את ההנחיה אפעל בהתאם."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה זכאי כל צד לקבל את המסמכים שמסר לידי עורך דינו.

כאשר מדובר במספר צדדים לעיסקה אחת, המיוצגים על ידי אותו עורך דין, על צד המבקש מסמכים שמסר הצד השני לפנות לביהמ"ש. על עורך הדין, במקרה כזה, לפעול לפי החלטת בית המשפט. (3877).